AIŠKINAMASIS RAŠTAS

DĖL PAVELDIMO TURTO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-1239 6 IR 7 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO

ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys.

Šiuo metu Lietuvoje pagrindinės valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamos gaunamos iš vartojimo ir darbo apmokestinimo. Vartojimo mokesčiai yra regresyvūs, nes didžiausią savo pajamų dalį jiems išleidžia mažiausias pajamas turintys visuomenės nariai Tarptautinės organizacijos (Europos Komisija, Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Organizacija, Tarptautinis valiutos fondas) savo rekomendacijose beveik dešimtmetį ragina Lietuvą perbalansuoti mokestinę sistemą ir padidinti turto mokesčių reikšmę valstybės ir savivaldybių biudžetams. Turto mokesčiai yra neutralūs ekonomikos augimui ir socialiai atsakingi

Vienas iš turto mokesčių, kuris viena ar kita forma Lietuvoje egzistuoja nuo pat Nepriklausomybės atkūrimo yra paveldimo turto mokestis.
2020 metais Finansų ministerija planavo kad savivaldybės gaus 1.782 mln eurų pajamų iš paveldimo turto mokesčio. Šis mokestis atitenka savivaldybių biudžetams, kurios pagal šį įstatymą gali numatyti išimtis. Taigi, šiuo metu iš paveldimo turto mokesčio surenkama nykstamai maža Lietuvos biudžeto dalis (0.01 proc.). Nors Europos Sąjungoje paveldėjimo mokestis vidutiniškai sudaro vos 0.2 procentus biudžetų pajamų, tai yra 20 kartų daugiau nei Lietuvoje (0.01 procento). Turto mokesčių dalis Lietuvoje (2018 metų duomenimis) buvo 0.3 viso šalies biudžeto, kai ES mastu turto mokesčių vidurkis yra 2.2 procento. Tai yra esminė įstatymo pataisos kūrimo motyvacija

Kitose Europos Sąjungos valstybėse paveldimo turto mokestis yra vienas iš svarbesnių turto mokesčių, kuris dažniausiai yra svarbus valstybėms pajamoms. Paveldėjimo ir dovanų mokesčiai yra ekonomiškai neutralesni nei kiti turto mokesčiai, ir nekeičia žmonių vartojimo pasirinkimų[1]. Paveldėjimo mokesčiai mažina turtinę nelygybę, ypač jei jie sukonstruoti mažiau apmokestinti paveldinčius mažiau turto. Paveldėjimo mokesčiai, k didina galimybių lygybę, be to yra lengvai administruojami.[2] Dažniausiai Europos Sąjungos tai yra progresinis tarifas su neapmokestinama riba ir gali siekti pvz. 33 procentus Airijoje, ar net 60 proc. paveldimo turto vertės Prancūzijoje.

---

[1] Mirrlees, J. "An Exploration in the Theory of Optimum Income Taxation," *Review of Economic Studies*, 38, 1971 175–208.

[2]Savina Princen, Athena Kalyva, Alexander Leodolter, Cécile Denis, Adriana Reut, Viginta Ivaskaite-Tamosiune, Andreas Thiemann, *Taxation of Household Capital in EU Member States - Impact on Economic Efficiency, Revenue and Redistribution*, Europos Komisija, 2020 m. rugpjūtis.

Šiuo metu galiojančios išimtys iš šio mokesčio leidžia nemokėti mokesčio jei paveldimas itin didelės vertės turtas nes iš principo apmokestina paveldėjimą kuris vyksta tik už artimiausios šeimos ir giminės ribų. Tai yra socialiai neteisinga, nes skatina turtinės nelygybės augimą.

Paskutinį kartą Paveldimo turto mokesčio įstatymas buvo keistas 2015 metais Lietuvai įsivedant eurą. Tuo metu galiojusiame įstatyme egzistuojančios mokesčių tarifų skirties ribos (500 000 LTL) buvo konvertuotos iš litų į eurus (150 000 EUR). Šiuo metu ši riba dėl pajamų augimo, ir ypač dėl nekilnojamojo turto vertės augimo sąlygotų, jog didesnį mokesčio tarifą už paveldimą turtą ilgainiui mokėtų žmonės kurie priklausytų vidurinei klasei, pavyzdžiui paveldėję butą Vilniaus miesto senamiestyje, o tai nereiškia, kad tokie asmenys turi dideles pajamas.

Viena pagrindinių išimčių yra mokestinė išimtis galiojanti sutuoktiniams ir artimiausiems giminaičiams, kuri reikšmingai sumažino potencialias šio mokesčio pajamas.

2. Parengto projekto tikslas ir uždaviniai.

Projekto tikslas yra padidinti pajamas iš Paveldimo turto mokesčio ir padaryti jį socialiai teisingesnį. Siekiant įgyvendinti šį tikslą įstatymo projektu siekiama pakeisti dabar veikiančias tarifų taikymo ribas, padidinti didesnės vertės turtui taikomą tarifą ir panaikinti šiuo metu galiojančią išimtį leidžiančia neapmokestinti itin didelės vertės turto.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami projektuose aptarti klausimai.

Šiuo metu galiojančiame Paveldimo turto mokesčio įstatyme (IX-1239) reglamentuojami du mokesčių tarifai: turtui, kurio apmokestinamoji vertė iki 150 000 eurų taikomas 5 procentų tarifas, o turtui kurio apmokestinamoji vertė viršija 150 000 eurų taikomas 10 procentų tarifas. Šiuo metu galiojančiame įstatyme numatytos lengvatos, jog mokesčiu neapmokestinamas vaikų (įvaikių), tėvų (įtėvių), globėjų (rūpintojų), globotinių (rūpintinių), senelių, vaikaičių, brolių, seserų paveldimas turtas nepaisant paveldimo turto vertės.

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, naujai reglamentuotų klausimų teigiamos savybės ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Šiuo įstatymo projektu siekiama padidinti Paveldimo turto mokesčio įstatyme esančią ribą, nuo kurios keičiasi mokesčio tarifas iki 300 000 eurų. Siekiant teisingesnės ir aiškesnės mokestinės sistemos siūloma taikyti bazinį GPM tarifą paveldimam turtui virš 300 000 eurų. Dėl tos pačios priežasties siūloma, jog turtui kurio vertė nuo 1 000 000 eurų nebegaliotų dabar galiojanti išimtis vaikų (įvaikių), tėvų (įtėvių), globėjų (rūpintojų), globotinių (rūpintinių), senelių, vaikaičių, brolių, seserų paveldimam turtui.

Mokestinės įplaukos iš šito mokesčio žemesnių tarifų gali kiek sumažėti, nes būtų išplėstas jų taikymas, tačiau bendrai mokestinės įplaukos turėtų reikšmingai augti, nes būtų panaikinta lengvata, kuria naudojasi itin didelės vertės turtą paveldintys asmenys.

5. Galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Teikiami projektai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymo įgyvendinimas neturės neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokie šios srities teisės aktai tebegalioja (pateikiant šių aktų sąrašą) ir kokius galiojančius aktus būtina pakeisti ar panaikinti, priėmus teikiamą projektą.

Įstatymo įsigaliojimui teisės aktų keisti nereikės

9. Ar įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos bei Europos Sąjungos teisės aktų nuostatoms.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų aktų, kas juos turėtų parengti.

Įgyvendinamųjų aktų parengti nereikės.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Lėšų įstatymo projektui įgyvendinti nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Įstatymo projekto rengimo metu nėra gauti specialistų vertinimai ir išvados.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšmingus žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*.

Įstatymo projekto reikšminis žodis: „paveldėjimo mokestis“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Teikia Seimo nariai:

1. Gintautas Paluckas
2. Orinta Leiputė
3. Algirdas Sysas
4. Kęstutis Vilkauskas
5. Linas Jonauskas
6. Eugenijus Sabutis